የሰ/መ/ቁ.115399

ታሕሳስ 24 ቀን 2009 ዓ.ም

ዳኞች፡-አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መሠለ

አብዩ ካሣሁን

እትመት አሠፋ

አመልካች፡-1.ተስፋዬ ተሾመ	}	አልቀረቡም
2. ኤፍሬም መኮንን		

ተጠሪዎች፡- 1.ሞላየ ወልዴ ………………… አልቀረበም

2.ይመር ወልዴ ……………………..ቀረበ

መዝገቡን መርምረን ተከታዩን ፍረድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የእርሻ መሬትን በሚመለከት ሁከት ይወገድልኝ በማለት የቀረበን ጥያቄን የሚመለከት ነው፡፡ክርክሩ የጀመረው በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት በሰሜን ወሎ ጉባ ላፍቶ ወረዳ ፍ/ቤት ሲሆን ተጠሪዎች ከሳሾች አመልካቾች ደግሞ ተከሳሾች በመሆን ተከራክረዋል፡፡ የተጠሪዎች ክስ ይዘት በአጭሩ አዋሳኙ በክሱ የተጠቀሰውን እና ከሟች አቶ አሠፋ እውነቱ በኑዛዜ ያገኙትን የእርሻ መሬት አመልካቾች አታርሱም በማለት ሁከት የፈጠሩባቸው መሆኑን በመግለጽ አመልካቾች የፈጠሩት ሑከት እንዲወገድ ይወሰንላቸው ዘንድ ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው፡፡

ጉዳዩ የቀረበለት ፍ/ቤት አመልካቾች መልስ ለመስጠት በተያዘው ቀነቀጠሮ ባለመቅረባቸው ጉዳያቸው በሌሉበት እንዲታይ በማለት ትዕዛዝ ከሰጠ እና ምስክር ለመስማት ቀጠሮ ከያዘ በኂላ አመልካቾችን በመወከል የክልሉ ዐቃቤሕግ የቀረበ በመሆኑ የክልሉ ዐቃቤሕግ አመልካቾችን በመወከል ያቀረበውን መልስ በመቀበል የግራቀኙን ምስክሮች ሰምቷል፡፡ ስለመሬቱም ጉዳዩ ከሚመለከተው የወረዳው መሬት አስተዳደር ጽ/ቤት በትዕዛዝ እንዲጣራ ካደረገ በኂላ

የተጠሪዎች ምስክሮች ተጠሪዎች መሬቱ ከአቶ አሠፋ እውነቱ በኑዛዜ የተሠጣቸው መሆኑን በመግለጽ መስክረዋል፤የአመልካች ምስክሮች አመልካቾች ሁከት ያልፈጠሩ መሆኑን፤በጽ/ቤቱ የኑዛዜ ሰነድ የሌለ መሆኑን፤በጊዜው የነበረው ኮሚቴ መሬቱ ወደ መሬት ባንክ እንዲገባ የወሰነ መሆኑን፤ተጠሪዎች ይዞታችን ነው የሚሉት መሬት በሕግ ያልተረጋገጠ በመሆኑ አታርሱም የተባሉ መሆኑን በመግለጽ መስክረዋል፤የጉባላፍቶ ወረዳ አካባቢ ጥበቃ መሬት አስተዳደር በጻፈው ደብዳቤ ሟች አቶ አሠፋ እውነቱ አድርገውታል የተባለው የኑዛዜ ሰነድ ከወረዳው አካባቢ ጥበቃ መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም ጽ/ቤት ያልገባ መሆኑን አረጋግጧል፤በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት አካባቢ ጥበቃ መሬት አሥተዳደር እና አጠቃቀም ቢሮ በወረዳው ጽ/ቤት አስቀድሞ ሳይመዘገብ የሚቀርብ የይዞታ መብት የኑዛዜ ውርስ ይተላለፍልኝ ጥያቄ ጉዳዩ ተቀባይነት የለውም በማለት ወዲያውኑ መመለስ አለበት በሚለው መሠረት በጽ/ቤታችን ያልተገኘን የኑዛዜ ሰነድ አልተቀበልነውም በማለት ማብራሪያ ልኳል፤ተጠሪዎች የያዙት መሬት በመሬት ዴስክ ያልተመዘገበ እና የኑዛዜ ሰነዱም በወረዳው ጽ/ቤት ያልተመዘገበ መሆኑ እና ወደ መሬት ባንክ የገባ መሆኑን በጉዳዩ ባለቤት ተረጋግጧል፤አንድ ተከራካሪ ወገን ሁከት ይወገድልኝ በማለት ክስ ማቅረብ የሚችለው ይዞታውን በእውነት ይዞ የሚያዝበት ሆኖ ሲገኝ ነው፤ተጠቃሹ ይዞታ በአቶ አሠፋ እውነቱ ሥም የሚገኝ በመሆኑ የተፈጠረ ሁከት የለም በማለት ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

ተጠሪዎች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ለሰሜን ወሎ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኝ አቅርበዋል፡፡ይግባኙ የቀረበለት ፍ/ቤት ግራቀኙን ካከራከረ በኋላ ተጠሪዎች የኑዛዜውን ሰነድ ለቀበሌው መሬት ዴስክ አቅርበው ያለምንም ምክንያት አይገባችሁም የተባሉ መሆኑን፤መሬቱ የተጠሪዎች አጎት የአቶ አሠፋ እውነቱ መሆኑን እና ኑዛዜው በቀበሌው የመሬት ዴስክ ባለሙያ ፊት የተደረገ እና በአራት ምስክሮች ተፈርሞ እና ተነቦ ተናዛዡ የጣት አሻራውን ያሣረፈበት መሆኑን ተረጋግጧል፤በተሻሻለው የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 133/98 እና ይህን አዋጅ ለማስፈጸም በወጣው ደንብ ቁጥር 51/99 ኑዛዜው በወረዳው መሬት ዴስክ ሳይጸድቅ ቢቀር ውጤቱ ምን እንደሚሆን የሚገልጽ ድንጋጌ የለም፤በልዩ ሕጉ ላይ ስለኑዛዜው አለመመዝገብ ውጤት ሳይገለጽ ከቀረ ጉዳዩ ሊዳኝ የሚገባው በጠቅላላ የኑዛዜ ሕጉ መሠረት ነው፤ሟች ያደረጉት ኑዛዜ በፍ/ብ/ሕ/ቁ 881 ሥር የተመለከቱትን ሥርዓቶች ያሟላ በመሆኑ እና ተጠሪዎች መሬቱ በዚህ ኑዛዜ መሠረት ተላልፎላቸው የወረሱ በመሆኑ ኑዛዜው በወረዳው የመሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም ጽ/ቤት ቀርቦ አልጸደቀም በማለት ተጠሪዎች ሕጋዊ ይዞታ ስለሌላቸው ሁከት የለም በማለት የተሰጠው ውሳኔ ተገቢ አይደለም በማለት የሥር ፍ/ቤት የሠጠውን ውሳኔ በመሻር አመልካቾች የፈጠሩት ሁከት እንዲወገድ በማለት በአብላጫ

ድምጽ ውሳኔ ሰጥቷል፡፡አመልካቾች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኝ ያቀረቡ ቢሆንም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 337 መሠረት አቤቱታቸው ተሰርዟል፡፡በመቀጠል አመልካቾች ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ ያቀረቡ ቢሆንም አቤቱታቸው በትዕዛዝ ውድቅ ተደርጓል፡፡የሰበር አቤቱታው የቀረበው ይህን ውሳኔ በመቃወም ነው፡፡

የአመልካቾች የሰበር አቤቱታ መሠረታዊ ይዘትም፡-ተጠሪዎች መሬቱን መያዝ የሚገባቸው በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 133/98 አንቀጽ 23/4 እና ይህንኑ አዋጅ ለማስፈጸም በወጣው ደንብ ቁጥር 51/99 አንቀጽ 24/4 መሠረት ኑዛዜውን በወረዳው ጽ/ቤት አስመዝግበው መሆን አለበት፤የመሬት አስተዳደርን እና አጠቃቀምን በሚመለከት በክልሉ የወጣው መመሪያም በወረዳው ጽ/ቤት ያልተመዘገበ ኑዛዜ የማይጸና መሆኑን ይደነግጋል፤ተጠሪዎች የሟች ኑዛዜ ወራሽነታቸው ያልተመዘገበ እና የማይጸና በመሆኑ መሬቱ በሞተከዳ ወደ መሬት ባንክ የገባ እና አመልካቾችም የመሬት አስተዳደር ኮሚቴ በመሆናችን ተጠሪዎች ወደ መሬት ባንክ የገባውን መሬት እንዳያርሱ መከልከላችን ሁከት ፈጥረዋል የሚያሰኝ ባለመሆኑ አመልካቾች ሁከት ፈጥረዋል በማለት ሁከቱ ሊወገድ ይገባል በማለት የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ሥሕተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል የሚል ነው፡፡የአመልካቾች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ በዚህ ችሎት መታየት ያለበት ሆኖ ስለተገኘ ለተጠሪዎች ጥሪ ተደርጎ ግራቀኙ በጽሑፍ እንዲከራከሩ ተደርጓል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ እና በየደረጃው ባሉ ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ በአጭሩ ከላይ የተገለጸው ነው፡፡እኛም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ሕጎች ጋር በማገናዘብ በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የሰሜን ወሎ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ኑዛዜው በወረዳው አስተዳደር ቀርቦ ሳይመዘገብ ቢቀር ውጤቱ ምን እንደሆነ የክልሉ የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅም ሆነ አዋጁን ለማስፈጸም የወጣው ደንብ የማይደነግግ በመሆኑ ጉዳዩ ሊዳኝ የሚገባው በመደበኛው ሕግ ነው በማለት የደረሰበት መደምደሚያ ተገቢ መሆን አለመሆኑ እንደሚከተለው መርምረነዋል፡፡

የተሻሻለው የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የገጠር መሬት አስተዳደርን እና አጠቃቀምን ለመወሰን የወጣው አዋጅ ቁጥር 133/98 አንቀጽ 23/4 ድንጋጌ ከመሬት ጋር የተያያዘ ማናቸውም መብትና ግዴታን የሚመለከት ተግባር መሬቱ በሚገኝበት ወረዳ ባለው የባለሥልጣኑ ቅርንጫፍ መሥሪያ ቤት ቀርቦ ካልተመዘገበ በስተቀር በሦስተኛ ወገኖች ላይ መቃወሚያ ሆኖ ሊቀርብ እንደማይችል ይደነግጋል፤ይህንኑ አዋጅ ለማስፈጸም የወጣው ደንብ ቁጥር 51/99 አንቀጽ 24/4 ድንጋጌ በመሬት መመዝገቢያ መዝገብ ውስጥ መሬቱ ኪራይን፣

ውርስን ወይም ስጦታን የተመለከተ ግጼታ ያለበት እንደሆነ ይኸው መመዝገብ ያለበት መሆኑ፤ ግጼታው በሚሻሻልበት ወይም በሚያበቃበት ጊዜም መረጃው በዚሁ መሠረት መስተካከል የሚኖርበት መሆኑ ይደነግጋል፤የገጠር መሬት አስተዳደር እና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 133/98 ን እና ደንብ ቁጥር 51/99 ን ለማስፈጸም የወጣው መመሪያ አንቀጽ 13 ንዑስ ቁጥር 1 እና 2 ድንጋጌ ማንኛውም በህግ በኑዛዜ ይዞታውን የማስተላለፍ ስልጣን የተሰጠው አካል ይዞታውን በክልሉ ውስጥ በህግ የገጠር መሬት የማግኘት መብት ለተሰጠው ሰው ከሞተ በኋላ ይዞታው እንዲተላለፍለት በጽሁፍ መናዘዝ የሚችል መሆኑን፤ኑዛዜዉ በፍ/ቤት እንዲጸድቅ ከተደረገ በኋላ በወረዳው አካ/ጥ/መ/አስ/አጠ/ጽ/ቤት ቅጂውን አስመዝግቦ ተናዛዡ ከሞተ በኋላ የይዞታ ዝውውሩ ተጨማሪ ማስረጃ ማቅረብ ሳያስፈልገው በቀጥታ የሚከናወን መሆኑን ይደነግጋል።ከነዚህ ድንጋጌዎች መገንዘብ የሚቻለው በኑዛዜ መሬት ተላልፍልኛል የሚል አካል ኑዛዜዉን በፍ/ቤት እንዲጸድቅ ካደረገ በኋላ በወረዳው አካ/ጥ/መ/አስ/አጠ/ጽ/ቤት ቅጂውን ሊያስመዘግብ የሚገባ መሆኑን እና በዚህ አግባብ ያልተመዘገበ ኑዛዜ ውጤት የሌለው መሆኑን ነው።የገጠር መሬትን አስመልክቶ የወጡት ልዩ ሕጎች በፍ/ቤት ያልጸደቀ እና በወረዳው መሬት አስተዳደር እና አጠባበቅ ጽ/ቤት ቀርቦ ያልተመዘገበ ሰነድ ውጤት የሌለው መሆኑን የሚያስገነዝቡ ሆነው ሳለ የሰሜን ወሎ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የገጠር መሬትን አስመልክቶ በክልሉ የወጡት ሕጎች ኑዛዜው በወረዳው አስተዳደር መሬት ጽ/ቤት ቀርቦ ካልተመዘገበ ውጤቱ ምን እንደሚሆን የማይደነግጉ በመሆኑ ጉዳዩ ሊዳኝ የሚገባው በጠቅላላ ሕጉ ድንጋጌዎች መሠረት በማድረግ ነው በማለት የሚኙ ኑዛዜ ፎርማሊቲውን ያሟላ በመሆኑ አመልካቾች የፈጠሩት ሁከት ሊወገድ ይገባል በማለት የሰጠው ውሳኔ የገጠር መሬትን አስመልክቶ በክልሉ የወጡትን የሕግ ማዕቀፎች ያላገናዘበ እና መሠረታዊ የሕግ ሥሕተት የተፈጸመበት ሆኖ አግኝተነዋል።በዚህም ምክንያት ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

<u>ው ሳ ኔ</u>

1. በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የሰሜን ወሎ ዞን አስተዳደር ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 13027 ታሕሳስ 24 ቀን 2007 ዓ.ም ተሰጥቶ፤በክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 0102797 የካቲት 25 ቀን 2007 ዓ.ም በትዕዛዝ፤በክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 03-10933 ግንቦት 26 ቀን 2007 ዓ.ም በትዕዛዝ የጸናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 348/1 መሠረት ተሽሯል።
2. በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት በሰሜን ወሎ ጉባላፍቶ ወረዳ ፍ/ቤት በመ.ቁ 0104522 ጥቅምት 25 ቀን 2007 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 348/1 መሠረት ጸንቷል።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪ ግራቀኙ የየራሣቸውን ይቻሉ።

መዝገቡ ተዘግቷል።ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።